

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 48. — ст. 650
2. Закон України «Про інформаційні агентства» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1995. — № 13. — Ст. 83.
3. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1993. — № 1. — ст. 1.
4. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1994. — № 10. — ст. 43.
5. Закон України «Про авторське право і суміжні права» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1994. — № 13. — ст. 64.
6. Інформатизація, право, управління (організаційно-правові питання) : монографія / Р. А. Калюжний, О. Д. Крупчан, В. Д. Гавловський, М. В. Гуцалюк, В. С. Цимбалюк, М. Я Швець. — К., 2002. — 196 с. — С. 9
7. Германова О. Г. Регулювання відносин у сфері авторського права і суміжних прав інформаційним законодавством України / О. Г. Германова // Магістерум. — Випуск 22. Журналістика. — 2006. — С. 51–56.
8. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70 000 слов / С. И. Ожегов ; под ред. Н. Ю. Шведовой. — 22-е изд., стер. — М. : Рус. яз., 1990. — 921 с.
9. Штефан А. С. Цивільне судочинство у справах за позовами до засобів масової інформації про захист честі, гідності і ділової репутації : дис. канд. юрид. наук / А. С. Штефан. — К., 2013.

Ключові слова: авторське право, інформація, ЗМІ, медіа право

Ключевые слова: авторское право, информация, СМИ, медиа право

Keywords: copyright, information, mass media, media law

УДК 347.77/78

СУБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СЛУЖБОВІ ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, СТВОРЕНІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Осипова Ю.В., науковий співробітник Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, м. Київ

Осипова Ю. В. Суб'єкти права інтелектуальної власності на службові об'єкти права інтелектуальної власності, створені у вищих навчальних закладах України: окремі питання.

Стаття присвячена наступним аспектам питання визначення осіб, що є суб'єктами права інтелектуальної власності на службові об'єкти права інтелектуальної власності (далі – ОПВ), створені у вищих навчальних закладах України (далі – ВНЗ). По-перше, досліджено проблему, пов'язану з визначенням особи, що є роботодавцем для працівників та керівників ВНЗ. Вказана проблема зумовлена термінологічним дисбалансом, що існує між нормами законодавства у сфері інтелектуальної власності та нормами трудового і освітнього законодавства в частині визначення того, хто є іншою ніж працівник стороною трудового договору (безпосередньо юридична особа чи її власник або уповноважений ним орган) і відповідно потенційним суб'єктом права інтелектуальної власності на «службові» ОПВ, в

тому числі й на ті, що створені у ВНЗ. По-друге, розглянуто питання можливості держави, Автономної республіки Крим (далі – АРК), територіальної громади бути суб'єктом права інтелектуальної власності на службові ОПІВ, створені у державних, комунальних ВНЗ та ВНЗ, що знаходяться у власності АРК (далі разом – публічні ВНЗ), завдяки тому, що вказані учасники цивільних відносин є власниками майна зазначених видів ВНЗ. За результатами проведеного дослідження встановлено коло осіб, що є роботодавцями для працівників та керівників ВНЗ. Крім того, встановлено, хто з цих осіб може бути суб'єктом права інтелектуальної власності на службові ОПІВ, створені у ВНЗ, а хто ні. Також встановлено, що до кола суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПІВ, створені у ВНЗ, не входять держава, територіальні громади та АРК, навіть не зважаючи на те, що останні є власниками майна публічних ВНЗ. Запропоновані зміни до статті 21 Кодексу законів про працю України та Закону України «Про вищу освіту».

Osypova Iu. Some questions about intellectual property rights owners of objects of intellectual property rights, created in higher educational establishments of Ukraine by their employees.

The article deals with the questions of determination of intellectual property rights (further – IP rights) owners of objects of IP rights, created in higher educational establishments of Ukraine (further – Universities) by their employees. First of all, the problem of determination of a person, who is the employer of the employees and leaders of Universities is investigated. The indicated problem is predefined a terminology imbalance, which existing between provision of legislation in the field of intellectual property and provision of labour, educational legislation in part of determination that, who is the another, than employee, party of a labour contract (directly legal entity or its owner, or body, authorized by the owner) and accordingly is a potential IP rights owner of employee-created objects of IP rights, including objects of IP rights, created in the Universities by their employees. Secondly, in the article is examined the question of possibility of the state, the Autonomous republic Crimea, territorial community to be a IP rights owner of objects of IP rights, created in state and municipal Universities and in Universities, owned by the Autonomous republic Crimea, (further together – public Universities) by their employees, in case when the state, the Autonomous republic Crimea, territorial community are property owner of public Universities. On the basis of the got results identified the circle of employers of the employees and leaders of Universities. In addition, identified which of these individuals may be IP rights owners of objects of IP rights, created in Universities by their employees. Also found that the state, the Autonomous republic Crimea, territorial community cannot be IP rights owners of objects of IP rights, created in Universities by their employees, even by means that these individuals are the property owner of public Universities. Also changes to Article 21 of the Labour Code of Ukraine and to the Law of Ukraine "On Higher Education" are proposed.

Осипова Ю. В. Субъекты права интеллектуальной собственности на служебные объекты права интеллектуальной собственности, созданные в высших учебных заведениях Украины: отдельные вопросы.

Статья посвящена следующим аспектам вопроса определения лиц, являющихся субъектами права интеллектуальной собственности на служебные объекты права интеллектуальной собственности (далее - ОПИС), созданные в высших учебных заведениях Украины (далее - вузы). Во-первых, исследована проблема, связанная с определением лица, являющегося работодателем для работников и руководителей вузов. Указанная проблема предопределена терминологическим дисбалансом, существующим между нормами законодательства в сфере интеллектуальной собственности и нормами трудового, образовательного законодательства в части определения того, кто является другой, нежели работник, стороной трудового договора (непосредственно юридическое лицо или его собственник или уполномоченный им орган) и соответственно потенциальным субъектом права интеллектуальной собственности на служебные ОПИС, в том числе и на те, которые могут быть созданы в вузе. Во-вторых, рассмотрен вопрос возможности государства, Автономной республики Крым (далее - АРК), территориальной общины быть субъектом

права інтелектуальної власності на службові ОПИС, створені в державних, комунальних вузах і вузах, що знаходяться в власності АРК (далі разом – публічні вузи), за допомогою того, що зазначені учасники громадянських відносин є власниками майна зазначених видів вузів. По результатах проведеного дослідження встановлено коло осіб, що є роботодавцями для працівників і керівників вузів. Крім того, встановлено, хто з цих осіб може бути суб'єктом права інтелектуальної власності на службові ОПИС, створені в вузах, а хто ні. Також встановлено, що до суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПИС, створені в вузах, не належить держава, територіальні громади і АРК, незважаючи на те, що останні є власниками майна публічних вузів. Предложено зміни до статті 21 Кодексу законів про працю України і до Закону України «Про вищу освіту».

Постановка проблеми. Як відомо, більшість об'єктів права інтелектуальної власності (далі – ОПВ), що створюються в межах діяльності вищих навчальних закладів України (далі – ВНЗ), є службовими. Тож питання визначення кола осіб, що є суб'єктами права інтелектуальної власності на вказану категорію ОПВ, має для ВНЗ важливе значення. На жаль, вирішення вказаного питання є більш складним ніж це здається на перший погляд. Так, системний аналіз ст. 429 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [1] та відповідних норм спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності [2, ст.1, ст.16; 3, ст. 1, ст. 9; 4, ст. 1, ст.8; 5, ст. 1, ст.7; 6, ст.1, ст. 17] дозволяє говорити про те, що зазначені законодавчі акти до суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ відносять в першу чергу осіб, що є сторонами трудового договору, в межах виконання якого було створено службовий ОПВ. Іншими словами – працівника, що є творцем службового ОПВ, та його роботодавця або мовою ЦК України юридичну чи фізичну особу, де або в якій працює працівник. У той же час, використовуючи для позначення осіб, що є суб'єктами права інтелектуальної власності на службові ОПВ, дефініції трудового законодавства, ЦК України та спеціальні закони у сфері інтелектуальної власності вкладають в останні дещо інший зміст, ніж це робить, зокрема, ст. 21 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) [7]. Так, ЦК України та спеціальні закони у сфері інтелектуальної власності [1, ст. 421; 2, ст.1, ст.16; 3, ст. 1, ст. 9; 4, ст. 1, ст.8; 5, ст. 1, ст.7; 6, ст.1, ст. 17], говорячи про іншу ніж працівник сторону трудового договору, мають на увазі, зокрема, безпосередньо юридичну особу. У той же час, КЗпП України, говорячи про іншу ніж працівник сторону трудового договору, має на увазі не юридичну особу як таку, а її власника або уповноважений ним орган [7, ст. 21]. Тож постає питання, хто із зазначених вище осіб виступає у ролі іншої ніж працівник сторони трудового договору і відповідно може бути віднесений до кола суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у ВНЗ, – безпосередньо ВНЗ чи його власник або уповноважений ним орган. Крім того, враховуючи той факт, що ВНЗ державної та комунальної форми власності, а також ВНЗ, що перебувають у власності АРК, не є власниками свого майна (останнє знаходиться у них на праві оперативного управління), постає питання про те, чи входять до кола суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у зазначених видах ВНЗ, власник їх майна, а саме держава, АРК та територіальна громада.

Розгляд зазначених вище аспектів питання визначення кола осіб, що є суб'єктами права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у ВНЗ, і буде метою цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На жаль, зазначені вище аспекти питання визначення осіб, що входять до кола суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у ВНЗ, не були предметом дослідження вітчизняних науковців. Серед російських вчених певні фрагменти зазначених питань розглядалися, зокрема, такими вченими як Вороб'єв Є.Г. [8, С.70-85], Баттахов П.П. [9, С. 84-85] та Мерзлікіна Р.О. [10, С.

272-274]. З огляду на зазначене дослідження, що буде проведено у цій статті, має теоретичний та практичний інтерес.

Виклад основних положень. Аналіз відповідної літератури [11, С. 123; 12, С. 208-215; 13, С. 13, 14, 17] дозволяє говорити про те, що, на думку науковців, трудовою правосуб'єктністю щодо працівників юридичної особи володіє саме остання, а не її власник чи уповноважений ним орган. Саме юридична особа, а не її власник чи уповноважений ним орган, володіють наступними ознаками, необхідними для визнання особи роботодавцем, а саме: можливістю приймати і звільняти працівників з роботи; майновою самостійністю; здатністю забезпечувати умови праці, необхідні для трудової діяльності працівників; дисциплінарними повноваженнями; можливістю бути позивачем та відповідачем у суді [13, С.14]. З огляду на вищезазначене та виходячи з аналізу відповідних норм освітнього законодавства [14, ч. 1 ст.23; абз.3 ч. 1 ст. 29; абз.2 ч. 2 ст. 29; абз.абз.2, 7-9, 15 ч.2 ст. 32; абз.абз.1, 2 ст. 47; 15, п. 32; підпункт б)-9) п. 58; п.87] та ЦК України [1, ч. 3 ст. 96; ч.ч.1, 2 ст. 176], можна дійти висновку про те, що вказані вище ознаки притаманні саме ВНЗ, а не його власникам чи уповноваженому ними органу. Тож саме ВНЗ виступає у ролі роботодавця, а, отже, і потенційного суб'єкта права інтелектуальної власності на службові ОПІВ, створені у рамках його діяльності.

Слід зауважити, що зазначений вище аналіз буде не повним, якщо не звернути увагу на те, що право призначати та звільняти з займаної посади керівника (ректора, президента, начальник, директора тощо) ВНЗ на відміну від інших працівників ВНЗ прямо віднесено до повноважень не безпосередньо ВНЗ, а його власника (власників) або уповноваженого ним органу. При цьому системний аналіз норм Закону України «Про вищу освіту» [14, абз.16 ст. 1; абз.6 ст.17; ст.ст. 18; 20; 21; абз.5 ч.1 ст. 27; ч. 3 ст. 64; ч. 4 ст. 27; абз.3 ч.1 ст. 29; абз.19 ч.2 ст. 32; абз.7 ч.1 ст. 37; абз.7 ч.2 ст. 37; 39; ч.1, ч.4 ст. 63] дозволяє говорити про те, що кожного разу, використовуючи цей термін, законодавець вкладає у нього різне значення і у випадку визначення особи роботодавця для керівників ВНЗ під цим терміном розуміється: 1) для ВНЗ державної форми власності – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти (на цей час – це Міністерство освіти і науки України (далі – МОН України) та центральні органи виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вказані ВНЗ; 2) для ВНЗ комунальної форми власності – це органи місцевого самоврядування, які мають у своєму підпорядкуванні вказані ВНЗ; 3) для ВНЗ, що перебувають у власності АРК, - органи АРК, які мають у своєму підпорядкуванні вказані ВНЗ; 4) для ВНЗ приватної форми власності – це фізична(ні) та(або) юридична(ні) особа(и)-засновник(ки) зазначеного виду ВНЗ. При цьому, враховуючи той факт, що зазначені у пунктах 1-3 органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, будучи юридичними особами публічного права, можуть одночасно виступати як від свого імені, так і відповідно від імені держави, АРК та територіальних громад (тобто набувати прав та обов'язків як від свого імені і для себе, так і від імені та в інтересах держави, АРК, територіальних громад), знов-таки, постає питання про те, для кого набуваються трудові права та обов'язки щодо керівника ВНЗ – безпосередньо для МОН України, інших центральних органів виконавчої влади, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування чи для держави, АРК та територіальних громад.

Для того, щоб правильно вирішити вказане питання слід знов-таки визначитися з тим, хто у даному випадку є носієм трудової правосуб'єктності. Системний аналіз відповідних норм законодавства України [зокрема, 16, ч.1 ст. 4; підпункти 5-8, 10-13, 17, 20, 21 ч.2 ст.8; підпункти 7-10 ч.4 ст.10; ч.6 ст. 11; підпункти 5, 10, 12-17, 22, 31 ч. 4 ст. 19; ч.5 ст. 20; ч.4-6 ст. 21; 17, ч.5 ст. 10, ч.1 ст. 16, підпункти 3-5 ч. 1 ст. 26, підпункти 4-6, 10, 11 ч.4 ст. 42, підпункт 4 ч. 1 ст. 43; 18, підпункти 39, 40, 71 п.4; підпункт 2 п.5; підпункт 13, п.10; п.13] дозволяє говорити про те, що носієм трудової правосуб'єктності щодо керівника державного та комунального ВНЗ, а також ВНЗ, що перебуває у власності АРК (далі разом – публічні ВНЗ), є все-таки не держава, територіальна громада чи АРК, а безпосередньо вищезазнані органи виконавчої влади та місцевого самоврядування. На користь вказаного твердження

можна навести також і те, що ні Конституція України [19], «Про вищу освіту» [14], ні Закони України «Про центральні органи виконавчої влади» [16], «Про місцеве самоврядування» [17], «Про освіту» [20], а також положення про відповідні міністерства та центральні органи виконавчої влади, органи виконавчої влади АРК не містять вказівки про те, що реалізуючи своє право на призначення та звільнення керівників ВНЗ державної, комунальної форми власності та ВНЗ, що перебувають у власності АРК, МОН України, інші центральні органи виконавчої влади, органи влади АРК та органи місцевого самоврядування, які мають у своєму підпорядкуванні відповідні ВНЗ, здійснюють це право від імені та в інтересах держави, АРК чи територіальної громади (тобто набувають трудових прав та обов'язків перед керівником ВНЗ безпосередньо для держави, АРК чи територіальної громади), тож враховуючи принцип, що діє у цій сфері правовідносин, а саме, що «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [21, С. 119] (тобто діє принцип, «що не дозволено, на те не мають права»), можна говорити про те, що у ролі роботодавця для керівників зазначених вище ВНЗ виступають безпосередньо МОН України, інші центральні органи виконавчої влади, органи влади АРК, органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких знаходяться ВНЗ, як окремі юридичні особи публічного права, а не держава, АРК та територіальні громади.

При цьому, слід зауважити, що не зважаючи на те, що центральні органи виконавчої влади, органи влади АРК та органи місцевого самоврядування виступають у ролі роботодавців для керівників публічних ВНЗ, вони, однак, не можуть бути віднесені до кола потенційних суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у зазначених ВНЗ, оскільки вказані вище органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, на сьогодні, не є суб'єктами права інтелектуальної власності на будь-які ОПВ. Останнє зумовлено тим, що ні Конституція України [19], ні Закони України «Про центральні органи виконавчої влади» [16], «Про місцеве самоврядування» [17], ні положення про відповідні міністерства, інші центральні органи виконавчої влади на сьогодні не передбачають механізму набуття та здійснення вказаними суб'єктами майнових прав інтелектуальної власності, про що наголошують науковці [21, С.118-119].

Щодо ВНЗ приватної форми власності (далі – приватний ВНЗ), то не дивлячись на те, що Закон України «Про вищу освіту» [14] говорить про те, що прийняття та звільнення керівника зазначеного виду ВНЗ належить до повноважень засновників останнього, вважаємо, що суб'єктом індивідуальних трудових відносин виступають все ж таки не вони, а безпосередньо приватний ВНЗ. Як слушно зауважують науковці, після державної реєстрації юридичної особи приватного права, саме остання стає власником свого майна і відповідно до свого статуту відповідає за своїми зобов'язаннями [12, С. 208-209]. «Натомість сам учасник (власник) не відповідає за зобов'язаннями створених ним юридичних осіб, а вони не відповідають за зобов'язаннями учасника, окрім випадків, передбачених законодавчими актами України, тобто юридична особа, яка з моменту її створення наділяється цивільною правосдатністю, стає самостійним суб'єктом правових відносин» [12, С. 208-209]. На користь зазначеного, на думку вчених [12, С. 209], свідчать і положення Господарського кодексу України (далі – ГК України) [22], а саме ст. 46 вказаного кодексу, відповідно до якої саме підприємці (ними відповідно до 42 та 55 ГК України є, зокрема, юридичні особи, створені відповідно до ЦК України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку), а не їх засновники мають право укладати з громадянами договори щодо використання їх праці. Саме підприємець при укладенні трудового договору (контракту, угоди) зобов'язаний забезпечити належні і безпечні умови праці, оплату праці не нижчу від визначеної законом та її своєчасне одержання працівниками, а також інші соціальні гарантії, включаючи соціальне й медичне страхування та соціальне забезпечення відповідно до законодавства України [22, ч.1 ст. 46]. Отже, засновники приватного ВНЗ звісно беруть участь у процесі призначення керівника ВНЗ, так,

наприклад, у разі створення ВНЗ у формі товариства з обмеженою відповідальністю керівника призначатимуть та звільнятимуть загальні збори засновників (учасників) такого освітнього закладу, тож по суті остаточне рішення щодо кандидатури керівника ВНЗ дійсно приймають засновники (учасники) останнього, однак, оскільки загальні збори є органом управління саме ВНЗ, їх рішення тягнуть за собою виникнення прав та обов'язків саме для останнього, а не для його засновників.

Щодо стосується другого питання, вирішення якого віднесено до мети цього дослідження, слід зауважити наступне. Держава, АРК та територіальні громади на сьогодні не можуть бути суб'єктами права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у публічних ВНЗ, завдяки наявності у вказаних учасників цивільних відносин статусу власників майна зазначених вище видів ВНЗ. На користь вказаного твердження можна навести наступні аргументи. По-перше, як вірно зазначають науковці [21, С. 18-19], суб'єктами права інтелектуальної власності на сьогодні визнаються лише фізичні та юридичні особи, а не інші учасники цивільних відносин, якими, власне, і є держава, АРК та територіальні громади відповідно до ч. 2 ст. 2 ЦК України.

По-друге, оскільки держава, територіальні громади та АРК «зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією, законами України» [21, С.119] і останні на сьогодні не передбачають механізму набуття та здійснення вказаними суб'єктами майнових прав інтелектуальної власності, вони, знов-таки, не можуть бути суб'єктами права інтелектуальної власності. По-третє, ЦК України та спеціальні закони у сфері інтелектуальної власності у якості суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ також визначають лише фізичних та юридичних осіб, а не інших учасників цивільних відносин. По-четверте, ч.2 ст. 3 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» [23] прямо говорить про те, що дія вказаного закону не поширюється на здійснення прав інтелектуальної власності, про що також наголошується в літературі [21, С.119].

Підсумовуючи усе вищевикладене можна зробити наступні висновки. У ролі роботодавців для працівників та керівників ВНЗ виступають наступні особи:

- 1) для керівників приватних ВНЗ – безпосередньо ВНЗ;
- 2) для керівників публічних ВНЗ - МОН України, інші центральні органи виконавчої влади, органи влади АРК, органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких знаходяться відповідні ВНЗ;
- 3) для всіх інших категорій працівників усіх видів ВНЗ - безпосередньо ВНЗ.

При цьому, як показали результати проведеного дослідження, з зазначених вище осіб до кола суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у ВНЗ, входить лише ВНЗ. Також встановлено, що до кола суб'єктів права інтелектуальної власності на службові ОПВ, створені у ВНЗ, не входять держава, територіальні громади та АРК, навіть не зважаючи на те, що останні є власниками майна публічних ВНЗ.

Крім того, результати проведеного дослідження дозволяють говорити про те, що ст. 21 КЗпП України потребує змін, зокрема, в частині визначення іншої ніж працівник сторони трудового договору, а саме іншою ніж працівник стороною трудового договору має бути визнано саме юридичну особу, а не її власника чи уповноважений ним орган. Слід зауважити, що необхідність вказаних змін врахована у ст. 24 проекту нового трудового кодексу України [24]. Потребує змін і Закон України «Про вищу освіту», зокрема, в частині визначення поняття «власника» ВНЗ. Особливо враховуючи той факт, що вказаний законодавчий акт кожного разу при використанні цього терміну вкладає в нього зовсім різне значення: в одному випадку під ним розуміється лише засновник(ки) приватного ВНЗ, в другому випадку – засновники всіх видів ВНЗ, в третьому випадку, - особи, що виступають роботодавцями для керівників ВНЗ і в цьому контексті не «співпадають» з засновниками ВНЗ, оскільки набувають трудових прав та обов'язків для себе, а не для держави, АРК чи територіальних громад, що відповідно до вказаного законодавчого акту є засновниками публічних ВНЗ.

Список використаних джерел:

1. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 19.01.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII : станом на : 05.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE>
3. Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 № 3687-XII : станом на 05.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
4. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 № 3688-XII : станом на 05.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
5. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 05.11.1997 № 621/97-ВР : станом на 05.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>
6. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21.04.1993 № 3116-XII : станом на 09.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>
7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII : станом на 01.04.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
8. Баттахов П.П. Служебные результаты интеллектуальной деятельности по законодательству Российской Федерации : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.03 Москва, 2010. — 173 с.
9. Воробьев Е.Г. Право интеллектуальной собственности в высших военно-учебных заведениях Федеральной пограничной службы Российской Федерации : диссертация ... кандидата юридических наук : 20.00.03 Москва, 2003. — 170 с.
10. Мерзликина Р.А. Право интеллектуальной собственности : учебник / Р.А. Мерзликина. — Москва : Финансы и статистика ; Ставрополь : Сервисшкола, 2008. — 528 с.
11. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / Б.С. Стичинський, І.В. Зуб, В.Г. Ротань — 4-те вид., допов. та переробл. — К.: Видавництво А.С.К., 2003. — 1024 с.;
12. Пиленко Х. До питання про визначення «роботодавця» за трудовим правом України / Х. Пиленко // Вісник Львівського університету. Серія юрид. — 2010 рік. — вип. 50.- С. 208-215;
13. Сичов Дмитро Вікторович Індивідуальні трудові відносини: теоретично-правові аспекти: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : спеціальність 12.00.05, Луганськ. — 2009 рік. — 23 с.
14. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 № 2984-III : станом на 05.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
15. Положення «Про державний вищий навчальний заклад України» затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.1996 № 1074 станом на 13.08.1999 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF>
16. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI станом на 02.03.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

17. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР : станом на 23.10.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

18. Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене Указом Президента України №240/2013 від 25 квітня 2013 року : станом на 25.12.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/240/2013>

19. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 02.03.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

20. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 № 1060-ХІІ : станом на 01.04.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>

21. Міндрул А.В. Проблеми відображення питань інтелектуальної власності в договорах на виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських та технологічних робіт / А.В. Міндрул / Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : Збірник наукових праць. – Маріуполь : Вега-Принт, 2009. – С. 115-120;

22. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : станом на 28.03.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

23. Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V : станом на 11.08.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185-16>

24. Проект Трудового кодексу України : станом на 27.08.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46746

Ключові слова: суб'єкти права інтелектуальної власності, службові об'єкти права інтелектуальної власності, вищі навчальні заклади, університети, роботодавець, працівник, держава, Автономна республіка Крим, територіальна громада.

Ключевые слова: субъекты права интеллектуальной собственности, служебные объекты права интеллектуальной собственности, высшие учебные заведения, университеты, работодатель, работник, государство, Автономная республика Крым, территориальная община.

Keywords: intellectual property rights owners, employee-created objects of intellectual property rights, higher educational establishments, Universities, employer, employee, state, Autonomous republic Crimea, territorial community.